Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 23. JULIJA 1938. Štev. 29.

Krščanski socializem

Okrog tega imena se pri nas zadnja leta neprestano sučemo. Neprimernost tega izraza v krščanskem delavskem gibanju je bila že dovolj pojasnjena tudi od priznanih in upoštevanih mož iz učenjaškega sveta tako laičnega, kakor duhovskega.

O neprimernosti tega imena je spregovorila tudi sv. Cerkev po dveh velikih socialnih papežih, po Leonu XIII. in Piju XI. Že leta 1901., ko pri nas »krščanskih socialistov« nismo še poznali, je v okrožnici »Graves de comuni« papež Leon XIII. izrekel, da so se izrazi »krščanski socializem« in »krščanski socialisti« po pravici opustili.

»Po pravici« je dejal Leon XIII. pač zato, ker so si besedi »socializem« in »socialist« prisvojili že pravi socialisti in komunisti, a z nasprotniki, kakor je dejal sv. Hieronim, niti imen nikar ne imejmo skupnih.

Še bolj jasno in odločno je neprimernost tega imena pojasnil in ga zavrgel Pij XI. v okrožnici »Quadragesimo anno«, kjer je dejal: »Religiozni socializem, krščanski socializem so protislovni izrazi. Nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist«.

Te besede so veljale in še danes veljajo tudi za krščanske socialiste v Sloveniji. Zanje še prav posebno, ker pri nas ne gre za »udomačeno ime brez vsebine« ampak zato, ker ima pri nas krščanski socializem svojo vsebino. To smo že dovolj dokazali in krščanski socialisti nam do danes naših trditev in dokazov niso ovrgli.

Pametni, verni in uvidevni možje, ki so doslej zagovarjali krščanski socializem so ali umolknili, ali pa so sprejeli »Quadragesimo anno« in nehali biti »krščanski socialisti«.

Dr. Gosar, vseučiliški profesor, katerega tudi krščanski socialisti visoko cenijo, je napisal krasno delo »Za nov družabni red«. In v tej znameniti knjigi piše o krščanskem socializmu tako-le: »Vprašanje, kakšno je pravzaprav razmerje med krščanstvom, oziroma krščanskim socializmom in marksizmom je važno. Po vojski se je namreč pojavila drugod in pri nas posebna struja takozvanih religioznih oziroma krščanskih socialistov, ki težijo za tem, da bi se marksizem in krščanstvo nekako spojila. To se pravi, marksizem hočejo nekako »pokrstiti« ali kakor so pri nas rekli »poduhoviti«, da bi mu na ta način odvzeli njegovo protikrščansko ost«.

Zato sem že svoj čas drugje pokazal, da je vsakršna notranja zveza med marksizmom in krščanstvom nemogoča. Marksizem ima raison d'etre samo tak, kakor ga je Marks zamislil in učil. Sleherni poizkus poduhoviti (zlasti v krščanskem smislu) marksizem oziroma kakršenkoli drug pokret, ki sloni na marksistični ekonomski in socialni osnovi, je popolnoma nesmiseln. Poduhovljeni marksizem s svojim naukom o večvrednosti in razrednem boju je sanjarija, je prava čista — romantika; marksizem brez razrednega boja, brez razlastitve kapitalistov in brez diktature proletariata pa bi bil — če se smem vulgarno izraziti — limonada«.

Dr. Aleš Ušeničnik, vseučiliški profesor, predsednik Slovenske akademije znanosti, je napisal zlato knjigo »Katoliška načela«. V tej knjigi o krščanskem socializmu takole piše: »Zato je Pij XI., ko je vse dodobra premislil, avtoritativno izrekel, da je »krščanski socializem« protislovje. »Nihče ne more biti dober katoličan in obenem pravi socialist«. Če pa pravi krščanski socialist biti ne moreš, čemu bi se tako imenoval?

Govorjenje o krščanskem socializmu je danes zastarelo in ne več smiselno.

Če je pa morda to poizkus približati socializem krščanstvu ali krščanstvo socializmu, je ta poizkus pogrešen in brezploden.

Socializem kot svetovno gibanje gre v komunizem in za svetovno revolucijo, krščanski socializem mu bo dejansko ali nehote ali hote, to je končno vseeno — le priprega, kakor je bil katoliški liberalizem le priprega liberalizmu.

Tako sodita o krščanskem socializmu dva slovenska katoliška učenjaka. Tema je bilo takoj jasno, kaj je papež mislil in obsodil in kaj je hotel z okrožnico »Quadragesimo anno«.

In naši krščanski socialisti? Tudi ti vedo, kakšen »krščanski socializem« je papež obsodil. Ako spočetka tega ne bi vedeli, so imeli doslej dovolj prilik, da so to spoznali.

In kaj pravijo? Krščanski socialist — delavec — pravi: »Zame je „Quadragesimo anno“ in papeške okrožnice kup popisanega papirja.«

Krščanski socialist — inteligent — govori: »Zame predstavlja „Rerum novarum“ toliko in tako avtoriteto, kakor tisti frančiškan, ki jo je sestavil in „Quadragesimo anno” toliko in tako avtoriteto, kakor tisti jezuit, ki jo je sestavil«.

To je duh krščanskih socialistov. Ali pa je to cerkven duh, to je seveda drugo vprašanje. In znak tega duha je tudi današnje demonstrativno povdarjanje »krščanskega socializma« in razpisavanja za »krščanski socializem« - Čemu danes take demonstracije, ko je Rim spregovoril? Zakaj so pri nas še mogoče? Kam to vodi?

Mi smo si na jasnem, kakor si je bil na jasnem dr. Gosar, ko je že v omenjeni knjigi to-le zapisal:

»S to papeževo izjavo je vprašanje zveze oziroma nekake spojitve krščanstva z marksizmom odločeno. Tistim, ki bi hoteli še nadalje vztrajati na tej zgrešeni poti, preostaja samo še, da odkrito odrečejo Cerkvi pokorščino, ter gredo svoja pota. Kakega vmesnega stališča tu ni in ga ne more biti. Kdor se hoče bratiti z marksizmom, pa naj bo tudi le radi tega, ker bi ga hotel pokristjaniti, mora vedeti, da ravna proti jasni papeževi odločbi.«

Tega nismo mi zapisali, ampak je to zapisal mož, ki je tudi krščanskim socialistom — avtoriteta.

STANOVSKO ZASTOPANJE

Ko se je ustanavljala naša organizacija ZZD — očividno njeni mladi ustanovitelji niso računali na to, da bodo pri ostalih strokovnih delavskih organizacijah naleteli na huda nasprotja. Prevelika je bila njih zamisel, da bi zamogli računati nato, da se bodo ravno proti njej združile vse tedanje delavske strokovne organizacije leve in desne s svojimi pokrovitelji ter pričenjale združene biti po njej. To pa samo zato, da mladim silam ubijejo idealizem ter organizaciji tudi v javnosti spodkopljejo vsak ugled. Nasprotno računili so ti mladi ustanovitelji da jih bodo vsi dotedanji strokovničarji v njih stremljenju organizirati še ostalo nezavedno delavstvo ali pa ono delavstvo, ki dosedanjim delavskim voditeljem ne priznava ta značaj — podpirali v tem stremljenju tako, da bo delavstvo v čim večji meri enotno zamoglo uveljavljati svoje upravičene zahteve. Toda zgodilo se je pa ravno nasprotno. Vse obstoječe strokovne organizacije, odn. pravzaprav njih vodstvo je pokazalo njih pravi značaj, namreč, da te organizacije predstavljajo pod firmo strokovne zveze prikrito politično strujo. Zato jim seveda ni bila všeč nova delavska organizacija, ki je v javnosti nastopila s čistim **krščansko-delavskim programom t. j. boriti se za delavske pravice v smislu načel katoliške Cerkve in kot del slovenske katoliške skupnosti.** Četudi bi ostalim delavskim strokovnim organizacijam ne bil všeč ta program, pa bi vendar ne smele začeti biti po novi organizaciji, če se jim gre res samo za delavsko korist. Saj je jasno pokazala, da bo njeno delovanje le v pomoč celokupnemu delavstvu, najsi bi to niti ne stalo v njenih vrstah. Toda tedanji strokovničarji nove ZZD niso hoteli, ker so se začeli zavedati, da so stem zgubili svoj monopol reševati delavska vprašanja edino oni sami in tako, kakor bi sami hoteli. Skratka bali so se kontrole v svojem delu. To kaže ves dosedanji razvoj delavskih strokovnih zvez. Kako trdno so se marksisti zasidrali ob času, ko še ni bilo drugih strokovnih organizacij, odnosno niso bile tako trdne, da bi se mogle uveljaviti v vseh delavskih ustanovah. Šele ko in kolikor je potem kaka nova posamezna organizacija pričela rasti — so ji pa pričeli metati drobtinice, da so jo privezali nase ter jo imeli za zaveznika proti kaki drugi novi organizaciji, ki se je zopet pričela porajati. Vodstva ene organizacije so pričela paktirati z drugo. To pa tako v pogledu razdelitve delokroga, kje naj ta organizacija ustanavlja svoje društva, kako se bo ob času ko se je počela porajati nova ZZD imele vse že dotedaj obstoječe strokov. organizacije točno opredeljeno svoje delovno področje — obenem pa je tudi vsaka izmed teh organizacij imela določeno kvoto uradništva po delavskih zaščitnih ustanovah. Pri takem položaju pa je jasno, da jim nova ZZD ni šla v račun. To pa kljub jasnemu programu, da se bo bavila le z delavskimi vprašanji ter se borila brezkompromisno za njih pravice. Kajti strokovne organizacije so se pričele bati, da bodo zgubile svoj monopol, da bo začela prihajati kontrola v ustanove, ki jih vodijo — kajti načela nove ZZD ne dopuščajo kompromisov in paktiranj na račun delavstva. Zato pa je bilo potrebno, da so se združile proti nji, da se ji onemogoči obstoj in delovanje za vsako ceno. Pričele so ji očitati razne priveske, onemogočile so ji nastopati v javnosti, pri raznih delavskih mezdnih pogajanjih ji niso priznavale enakopravnosti samo, da se ji onemogoči pridobivati pristašev ali, da bi se pokazal kak uspeh. Da celo člani teh strokovnih zvez — tudi če so nastopali kot predstavniki delavskih ustanov niso mogli zakriti omalovaževanja mlade ZZD. V tem pobijanju pa jim je prišlo na pomoč še razno časopisje, ki še davno ni iz delavskih vrst. Toda vsak trud je bil zaman. ZZD je rastla sama ob sebi brez kakih tujih sredstev v organizacijo, ki šteje danes že nad 4.000 članov. Kot taka si bo tudi priborila vstop v vse delavske ustanove in jih tudi mora po vsej pravici, ter bo vestno čuvala nad pravilnim zastopanjem delavskih interesov. Nikakor se ne bo zadovoljila samo z drobtinicami dosedanjih strokovnih zvez ali z par uradniškimi mesti za svoje vodilne člane. Zahtevala bo ali **samostojno vodstvo** teh ustanov v smislu njenega jasnega in brezkompromisnega načela — ali pa **tako močno kontrolo,** da bo zastopstvo delavskih interesov tudi res zastopstvo — ne pa samo krinka, katera je delavskemu stanu samo pesek v oči. Kajti ZZD je tako močna utrjena med delavstvom in tudi pozna njegovo borbo za pošten in skromen obstanek, da se zamore samostojno boriti za njegove cilje. Ni ji potrebno prosjačiti za pomoč pri drugih strokovnih organizacijah — vedno pa je pripravljena za njih **pravične** in **delavstvu koristne** zahteve iti z njimi **kot enakovredna zastopnica delavcev.** Nikakor pa ne bo šla za njimi tako, da bi od njih prejemala le milost za svoje članstvo, ali stolčke za vodilne člane.

Tudi to stališče ZZD je bilo potrebno obrazložiti, da bo jasno, da nočemo nič zakulisnega, temveč naj bo jasen tudi naš program kako se bomo udejstvovali v javnih delavskih ustanovah, v katerih se nam odklanja od **dosedanjih zastopnikov** pravico udejstvovanja. To pa hočemo na vsak način doseči tako učinkovito, da naši glasovi ne bodo zamrli kadar bo potrebno čuvati slovensko delavstvo pred izrabljanjem raznih koristolovcev.

Iz rdečega raja

SOVJETSKA TOVARNA. Sovjetski tisk se mnogo bavi z stanjem v rdečih tovarnah in navajo stalno imena novih tovarn, nered, ki vlada v njih in njihove stalne neuspehe.

Moskovski list »Izvestja« prinaša sledeči članek o livarni »Raganović«, ki leži samo 9 km oddaljena od Moskve:

»V livarni vlada kaos. Delavci lenarijo po cele dneve, ker ni nikogar, ki bi jim odrejal delo. Dragi stroji stojijo po cele mesece samo zato, ker uprava ne zna organizirati delo. V preteklem letu je imela tovarna 12 milijonov rubljev (24 miljonov din) zgube. Pri nekem naročilu sestavnih delov za avtomobile, je bilo izdelano 90% neuporabljivih delov. Pri drugem naročilu je bilo še slabše; od 814 delov je bilo porabnih samo 9.«

Iz tega članka je razvidno, kako gospodarijo boljševiki z denarjem ruskega naroda. To so nepobitna dejstva, katera celo objavlja sovjetski uradni organ. Po takšnem priznanju pač ni težko priti do zaključka, da morajo razmere biti v resnici še slabše.

ZAKAJ V MESTU TAMBOVU NI VŽIGALIC? . . . Takšen je naslov članka moskovske »Pravde«. Preteklo je več kakor mesec dni, odkar se ne dobi v vsem mestu Tombov, ki šteje čez 100.000 prebivalcev, niti ene vžigalice. Prodajalci vžigalic pošiljajo dan za dnem brzojavke narodnemu komisariatu za trgovino v Moskvo in zahtevajo, da se jim pošlje vžigalice, toda na brzojavke ni odgovora . . .

Priporočamo našim rdečim in njihovi ljudsko frontaški pripregi, naj si gredo cigarete prižigati v Tombov . . .

Kolektivna pogodba

Kolektivna pogodba je dogovor, ki se nanaša na delovne pogoje in je sklenjen med zaupniki strokovne organizacije ali drugim nameščenskim združenjem z ene strani in zaupniki strokovne organizacije ali drugim združenjem podjetnikov, ali podjetnikom samim z druge strani.

Pogodba določa obveznosti, katere sprejmeta obe strani ter gotove pogoje, katerim morajo odgovarjati individuelne (posamezne) in obratne delovne pogodbe, ki jih sklepajo pogodbeniki medsebojno ali s tretjim za eno stroko dela, ki tvori predmet dogovora.

Pogodba se imenuje kolektivna, ker velja za skupnost ali kolektivnost uslužbencev in često tudi za kolektivnost podjetnikov. Po svoji naravi stremi ona za tem, da se uveljavi v vseh podjetjih ene stroke in pokrajine in tako postane zakon profesionalnih odnošajev med delodajalskimi in delavskimi strokovnimi organizacijami. Zaradi tega je izvrstno orodje za vzdrževanje reda in sloge.

Uredba o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu, ki jo je izdala sedanja kralj. vlada, določa tozadevno pravno podlago.

Kolektivne pogodbe za posamezna podjetja se sklepajo s posebnim pismenim sporazumom med delodajalcem ali njegovim predstavnikom z ene strani in delavsko organizacijo z druge strani. Za posamezne stroke pa se sklepajo med strokovno delodajalsko in profesionalno delavsko organizacijo.

Prednosti kolektivne pogodbe.

Kolektivna pogodba uredi točno in za določeno dobo vse delovne pogoje, organizira trajnost zaposlitve in ustvarja tako ono stalnost, ki je za razvoj industrije neobhodno potrebna.

Podjetnik ugotovi z večjo sigurnostjo višino svojih poslovnih dohodkov, ker lahko v naprej točno izračuna, koliko bo izdal za mezde, delavci pa se nimajo več bati nepredvidenih sprememb svojih delovnih pogojev, posebno nepredvidenega znižanja mezd.

S tem, da je vse določeno in urejeno, je odstranjena sicer stalno grozeča nevarnost spora med delavci in delodajalcem, stavka dvomljive operacije za obe strani, je odstranjena.

Ako je kolektivna pogodba sklenjena in podpisana od delodajalskih in delavskih organizacij ene stroke in pokrajine, ima od tega cela stroka velike koristi, ker je s tem zmanjšana konkurenca na ono najmanjšo stopnjo, ki obvaruje gospodarstvo pred občutnimi pretresljaji. Mezde so enotne in ni več povoda, da bi delavci razpravljali, pri katerem delodajalcu bi bil boljši zaslužek; tako preneha pa tudi boj med delodajalci na račun delavstva.

Kolektivna pogodba je orodje, ki ustvarja slogo med delavci in delodajalci, ker daje pravično in trdno podlago za sodelovanje med delom in kapitalom.

Skupni ali različni interesi dela in kapitala.

Med delodajalci in delavci ni nikakršnega temeljnega nasprotja interesov; ravno nasprotno, obstoja globoko zasnovana skupnost interesov, ker je usoda delodajalca tesno povezana z usodo delavcev po industriji od katere živita oba. Zaradi tega moremo z upravičnostjo trditi, da tvorita delo in kapital oba potrebna rezila gospodarskih škarij: eno ne more rezati brez drugega.

Če industrija uspeva, se povečajo dohodki delodajalca, kateremu je s tem tudi dana možnost, da daje delavcem večje mezde. Če je uspeh industrije srednji, se zmanjša zaslužek podjetnika in bo ta kajpada skušal znižati tudi mezde. Kadar pa pride v industriji do zastoja, propada podjetnik ali zapira podjetje in... delavci se nahajajo na cesti.

Z zmanjšanjem vira podjetniških dohodkov usahne tudi vir mezde. Oba vira sta v resnici le eden.

Delavci so torej zelo zainteresirani na ugodnem razvoju svoje industrije; želeti morajo, da se dohodki podjetnika povečajo, ker v tem primeru bo on povečal svoje podjetje ali ustanovil nova in ker bo večje povpraševanje po delu, bodo poskočile tudi mezde.

Razredni boj med podjetniki in delavci, ki ga marksisti s toliko vnemo razglašajo, je vsekakor velika gospodarska in družabna zmota; razredni boj stremi za tem, da uniči podjetnike, pri tem pa uniči tudi delavstvo.

Nasprotje med delom in kapitalom kljub osnovni skupnosti interesov.

Čeprav imajo podjetniki in delavci prvobitne skupne interese, obstoja vendar poleg tega še nekakšno drugoredno križanje interesov. To dejstvo postane očitno pri pogajanjih za delovno pogodbo. Četudi delo delavca ni tržno blago, ampak dejanje razumnega bitja, ki je ustvarjeno po božji podobi, podleže vendar po sili razmer kakor navadno blago gotovim valovanjem v ceni. Posebno izrazit je ta pojav pri gospodarski obliki svobodne konkurence s svojo igro prirodnega zakona o ponudbi in povpraševanju.

Delavec stremi za tem, da prodaja svoje delo čim dražje, podjetnik pa, da ga kupuje čim ceneje. Že sama konkurenca prisili podjetnika, da zmanjšuje čim bolj svoje splošne stroške. Ravno zaradi tega je pa potreben obstoj strokovne organizacije delavcev, ki vzdržuje ceno dela na primerni višini in tako spravi nasprotujoče si interese med podjetnikom in delavstvom v sklad s pravično delovno pogodbo.

Dr. Anton Korošec
častni meščan Maribora

Mariborski občinski svet je izglasoval na svoji redni občinski seji dne 15. julija predlog, da se imenuje g. ministra dr. Antona Korošca za častnega meščana svobodnega slovenskega mesta Maribora. G. minister dr. A. Korošec je napravil Maribor že dolgo pred svetovno vojno za središče narodno-prosvetnega, političnega in gospodarskega življenja štajerskih Slovencev in s tem dvignil čast mesta ter ga obenem usposobil za narodno trdnjavo, katere niti prevratna vojna vihra leta 1918 ni premagala. Maribor je bil na ta prevrat duhovno pripravljen, bil je duhovno dovolj močan, imel je zvesto in neustrašeno zaledje — sad mnogoletnega dela našega narodnega voditelja. In ko je naš general Maister v usodnem trenutku pograbil za meč in organiziral samoodločbo Maribora in njegovega zaledja, je ta odločitev padla v dr. Koroščevi uredniški sobi v Tiskarni sv. Cirila in so mu bili na razpolago vsi dr. Koroščevi najožji sodelavci.

V parku stoji spomenik majniške deklaracije. Ta spomenik je postavil Maribor zato, ker ve, da je majniška deklaracija, ki jo je v imenu vsega naroda v dunajskem parlamentu izrekel g. dr. Anton Korošec, bila odločilna za usodo Maribora, ki naj bi po želji narodnih nasprotnikov prej postal kup razvalin kakor ein windisch Maribor.

V odločilnih dnevih ustvaritve naše skupne narodne države je g. dr. Korošec z budnim očesom pazil na Maribor in svojo ožjo slovenjgoriško domovino ter se boril za narodno osvoboditev tega ozemlja z Mariborom na svetovni mirovni konferenci in kot suvereni predsednik Narodnega veča v Zagrebu odločil priklopitev tega ozemlja skupni narodni državi.

Vse njegovo delo in življenje je svetal zgled prave nesebične domovinske ljubezni, ki se prav nič ni zmanjšala niti takrat, ko je zaradi nje trpel zasramovanje. In tako je šel v najtežjih dnevih naše domovine iz zapora na ministrski stol enega najvažnejših ministrstev, da s svojo modrostjo in mirno preudarnostjo ter demokratično ljudomilostjo uredi notranje prilike v državi, skrbeč za zakonitost in red ter za udejstvovanje načela enakopravnosti.

Ko se Maribor in vsa severna Slovenija pripravljata, da proslavita 20 letnico naše narodne države kraljevine Jugoslavije in pokažeta ter dokažeta svojo zvestobo kraljevskemu domu, državi in narodu, se z globokim spoštovanjem spominjata prvega državotvorca in najboljšega narodnega delavca med nami, gospoda notranjega ministra dr. Antona Korošca.

Na seji je prečital Mariborski župan dr. Juvan sledečo brzojavko: **»Gospod dr. Anton Korošec, notranji minister, Belgrad. V zahvalo in v znak priznanja Vaših zaslug za mesto Maribor, za slovenski narod in jugoslovansko državo Vas je občinski svet mesta Maribora danes soglasno izvolil častnim meščanom. Ko Vam to sporočam, Vas g. predsednik prosim, da blagovolite izvolitev sprejeti. Župan dr. Juvan.«**

Besedilo brzojavke je občinski svet sprejel s soglasnim odobravanjem.

Pax Romana *svetovna zveza katoliškega dijaštva*

Proti koncu prihodnjega meseca bomo imeli slovenski katoličani na svoji zemlji letos že drugi mednarodni kongres. Na prvem so se zbirale množice članov katoliških telovadnih društev, ki so pripadali najrazličnejšim stanovom in poklicem, od navadnega tovarniškega delavca do ministra. Na kongresu Pax Romane pa se zbirajo voditelji, katoliška inteligenca vodilnega katoliškega sveta. 500 katoliških akademikov in starešin iz drugih katoliških dežel bo zborovalo skupaj z našim dijaštvom in starešinstvom.

Slovenski dijaki smo po Slovenski dijaški zvezi včlanjeni v Pax Romani že od njenega prvega kongresa v letu 1921. sept. Malo pred tem kongresom je bila Pax Romana ustanovljena.

Kako je Pax Romana nastala

V katoliškem dijaškem gibanju se je že dolgo čutilo, da je potrebna neka mednarodna organizacija katoliškega dijaštva, ki bi pospeševala versko, socialno in stanovsko delo in upostavila zveze med dijaškimi organizacijami raznih narodov. Za tiste narode, ki še nimajo katoliške dijaške zveze, bi ta organizacija skrbela, da bi se ustanovila. Prvi je poskušal s tako organizacijo neki Švicar, George Montenach že l. 1887. Vendar je bilo že vse na tem, da se centrala katoliških dijaških organizacij ustanovi v Rimu, toda tedanje politične razmere v Italiji so tako katoliško organizacijo onemogočile.

Po vojni je postala potreba po mednarodni zvezi kat. dijaških društev še večja. V Rimu in Parizu so se že vršili mednarodni kongresi katoliškega dijaštva, načrti za organizacijo pa so prihajali od vseh strani. Med kopico raznih predlogov je bil sprejet končno skupni predlog švicarskih, španskih in holandskih dijakov. Pax Romana je s tem stopila v življenje.

»Rimski mir«

Ime te naše mednarodne organizacije je zelo pomembno: »rimski mir«. Katoliška dijaška mladina hoče miru, a za ta mir si prizadeva v okviru rimske katoliške Cerkve. **Rimski** mir, ne mir, kot ga delajo razni »mirovni kongresi« kominterne. Rimski mir ni samo mir, v katerem molčijo topovi, ampak tudi mir Kristusov, mir, v katerem Cerkev svobodno živi in deluje, mir, v katerem ne teče kri nedolžnih vernikov, mir, v katerem krivični zakoni ne duše osnovnih verskih pravic državljanov. Mir Kristusov, ki ga ni ne v rdeči Spaniji, ne v Mehiki, ne v Rusiji. Pax Romana — Kristusov mir.

Pax Romana je tudi mnogo naredila za mir. V prvih povojnih letih, ko so narodi še vedno sovražno stali drug proti drugemu, premagani sovražili zmagovalce, je Pax Romana združila katoliško dijaško mladino najrazličnejših narodov. V eni organizaciji sta se znašla Nemec in Francoz. To srečno zvezo, ki zbližuje narode, katere so slepi voditelji zapeljali v medsebojno nesmiselno sovraštvo, je Benedikt XV., mirovni papež, takoj ob njeni ustanovitvi kot prvo blagoslovil.

Pax Romana danes

Spočetka so vstopile v Pax Romano samo dijaške organizacije v Evropi. Danes pa so včlanjene v Pax Romani tudi dijaške zveze v USA, Kanadi, Srednji in Južni Ameriki, Vzhodni Aziji, Kitajski, Japonski in na Filipinih. Danes so včlanjene v Pax Romani že narodne zveze iz 30 držav z nad 40.000 člani.

V vsako delavsko hišo in družino »Slovenskega delavca«!

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(33) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Leninov šolski ravnatelj, oče poznejšega ministrskega predsednika Kerenskega, je Vladimirju Uljanovu izstavil kratko, a značilno spričevalo: »Zelo nadarjen, marljiv, točen.«

Vpisal se je na vseučilišče »Kasan«, kjer naj bi študiral pravo. Tu se je seznanil z mnogimi siromašnimi, nezadovoljnimi, a tudi propadlimi tovariši. Po pet vkupaj jih je stanovalo v eni sobici in trije se učili iz ene knjige. Obrazi študentov so bili bledi, izsušeni, obleka obnošena. »Denarja ni, denarja nimamo,« to so bili njih vsakdanji vzdihi. Z zavistjo so zrli na bogataše.

Pri profesorjih je bil Uljanov tudi na sumu, saj je bil vendar brat obešenca. Najbrž so njegove zablode bile vzrok pritožbam, kajti sodišče je 17 letnemu študentu prepovedalo bivati v mestu. Odslej je Vladimir stanoval v majhni vasi, osebno doživljal žalostni položaj kmetov, z vso resnostjo študiral pravna vprašanja, zlasti pa se poglobil v spise Karla Marxa. Lenin je bil torej v Kasanu prepričan socialist.

V tem času je v Rusiji vladala strašna lakota. Ni bilo ne kruha, ne sočivja, ne krompirja, temu pa sta se pridružila še legar in kolera. V mnogih krajih so vzniknili krvavi upori.

Aldanov, brez dvoma najboljši Leninov biograf, nam iz tega časa pripoveduje naslednjo karakteristično zgodbo. Nekaj intelektualcev je ustanovilo nekakšen odbor v pomoč stradajočim. Nekoč je med posvetovanjem vstopil mlad človek in mirno sledil debatam, ki so kar žarele od ljubezni do bližnjega. H koncu je tudi on spregovoril: »Tudi meni je žal, da toliko ljudi od lakote umira. Odgovoren za vse to zlo pa je carski politični režim. Lakota revolucionira ljudske množice in bo pripomogla k obračunu s carjem. Zato je nesmiselno, da celo zločin je, nesrečnikom pomagati. Naj stradajo, naj mrjo od lakote, potem bodo postali zagrizeni revolucijonarji in tem hitreje bo izginila carska samopašnost.«

Ta mladi človek je bil Lenin. Že sedaj je neustrašeno izpovedal svojo življenjsko teorijo: Če naj se komunizem povzpne do zmage, je potrebno, da njegovi pripadniki izkoristijo narodovo nesrečo in celo pomagajo, da katastrofa prispe do viška in obupa.

Uljanov je dolge mesece stradanja in vse druge strahote preizkusil na lastni koži. Sovraštvo zoper posedujoče je v njem vedno bolj naraščalo.

Ker se je udeleževal prepovedanih agitacij, je bil s kasanske univerze odslovljen, nakar je svoje juridične študije nadaljeval v Petrogradu, a le kot ekstremist, kjer je nato kot mlad odvetnik skušal v lažjih procesih zaslužiti nekaj rubljev. Odvetniško karijero pa je kmalu zapustil, odšel drugam ter postal revolucionar po poklicu.

Okoli l. 1890. se je Uljanov udeležil ustanovitve »Zveze za osvobojenje delavskega razreda« ter se pri tem živahno udejstvoval. Agitiral je, organiziral, ščuval k stavkam ter pisal letake in brošure. V prvem večjem manuskriptu je obdelal gospodarsko gibanje kmečkega stanu, kar naj bi izhajalo v »Moskovskih juističnih poročilih«. Bistro oko policije pa je pazno sledilo govorjeni in pisani besedi brata carjevega atentatorja. Njegov spis je torej namesto v tiskarni izginil v arhiv tajne policije.

Nekaj prijateljev se je zbralo okrog mladega odvetnika v tajno zvezo z naslovom »Dediščina«, kjer so v glavnem razglabljali, kje najti vzrok za razliko med bogatimi palačami in razpadajočimi delavskimi kolibami. Zakaj tako? Kako temu odpomoči? Po kateri poti izenačiti? Študirali so in disputirali. V nezrelih glavah je vrelo. Edino z revolucijo je možna odpomoč. Bogastvo milijonarjev se mora razdeliti med siromašne ljudi. Enakost lastnine bo človeško gorje omilila.

Uljanov je bil predvsem tisti, ki je tako govoril. Doseči cilj bo njegova življenjska naloga.

Za časa njegovega daljšega bivanja v Berlinu je študiral nemško socialno demokracijo, ki je vprav v onem času povzročila mnogo krika z Beblovo državo bodočnosti. Potoval je tudi v Ženevo, da pozdravi rojaka Plehanova, ki je še vedno živel v inozemstvu. Od sedemdesetega leta dalje je Plehanov, oče komunizma, stalno bival v Švici. Tu se je Uljanov seznanil s svojimi poznejšimi sodelavci, revolucijonarji Axelrodom, Sasuličem in Deutschem.

Poln novih idej in navdušenja se je Lenin vrnil v Rusijo. Prva njegova naloga je bila, vzgojiti voditelje za bližajočo se revolucijo. Ko bo imel dosti pogumnih in poučenih oficirjev, potem bo nezadovoljno maso kaj lahko pripravil do ogorčenja. Kmalu jih je pridobil tako iz vrst zdravnikov, odvetnikov, učiteljev, zlasti pa med nezrelimi dijaki. V tajni tiskarni se je tiskal časopis, ki pa je bil namenjen samo zaupnikom.

(Dalje prih.)

Z delavskih bojišč

Zlet ZZD na Goriško

Skupen potni list za naš zlet v Gorico in Trst je notranje ministrstvo dovolilo. Odpotujemo v soboto, 27. avg. popoldne v Gorico in na Sv. goro, kjer prenočimo. V nedeljo, 28. avg. obiščemo bojišča med Gorico in morjem (preko Doberdoba). Popoldne smo v Trstu. Vrnemo se okoli 11 zvečer v Ljubljano. Vožnja (avtobus) in prenočišče na Sv. gori ter potni list — stane 115 din. Ta cena velja iz Ljubljane in nazaj do Ljubljane.

Zabukovca — Griže

Po dolgem času smo imeli v nedeljo 17. t. m. ustanovni občni zbor, za katerega je bilo dalj časa veliko zanimanje.

Novi odbor se je konstituiral tako-le: predsednik Ostrouh Ivan, podpredsednik Oštir Jože, tajnik Polak Jože, namestnik Polak Slavko, blagajnik Švent Bogomir, namestnik Basant Urh, gospodar Skrnšek Anton. V odbor so izvoljeni: Sobec Albin, Vošnjak Franc, Korent Franc.

Med nami so tudi ljudje, ki jim organizacija ne gre v račun. Pa se temu prav nič ne čudimo, saj so tisti iz vseh ozirov že od nekdaj naši nasprotniki. Tudi te bomo premagali.

Gračnica

V torek, dne 19. t. m. se je v Gračnici vršila razprava za zvišanje plač pri podjetju H. Falter, tovarna podpetnikov. Zvišanje plač je delavstvo upravičeno zahtevalo z ozirom na lanski sporazum, ki je bil glede mezd le prehodnega značaja, in nov porast cen življenjskih potrebščin. Na razpravi so bili navzoči: zastopnik ZZD tov. Višnar Drago, zastopnik JSZ g. Grošelj, zastopnik DZ g. Marinček, obratni zaupniki in zastopniki podjetja. Kljub trudu zastopnikov delavstva se ni dalo od podjetja dobiti ničesar, podjetje je sicer priznalo podražitev življenjskih potrebščin, pravi pa, da so se cene zvišale le za prehodno dobo in, da se je položaj podjetja po zadnjem sporazumu tako poslabšal, da na kako povišanje ni misliti. Z ozirom na to trdno stališče podjetja je potrebno zaslišati mnenje delavstva. Zato se bo v nedeljo vršil sestanek delavstva, nakar se bo 23. t. m. že popoldne vršil razgovor za sklenitev sporazuma. Upamo, da bo podjetje kljub vsem težkočam, ki jih tudi moramo priznati, plače primerno zvišalo.

Novo mesto

Danes prvikrat pišemo o vas, šiviljah, v našem glasilu. Prišli smo na sled velikim krivicam, katere se vam gode. Ali se sme imenovati vaše »življenje« resnično življenje? Vsakdo lahko ve, kakšno je življenje, če zaslužite 5—10 din na dan. Samo ena šivilja v Novem mestu je, ki plačuje na dan po 15 din. Vse ostale manj. Za nočno delo dobite le par dinarjev več. Lahko se potem ge. šivilje-mojstrice vozijo z avtomobilom in delajo šoferske izpite! Kadar pa ima gospa malo manj dela, odpusti vse pomočnice, v delavnici pa delajo vajenke, katerih število je absolutno previsoko, t. j. 5 vajenk brez vsake pomočnice. Ko bi bila vsaj gospa pri njih, da bi jih učila. Ali ona ima dosti drugih »poslov«.

Šivilje! Do kdaj boste trpele še to? Naša strokovna organizacija je pripravljena pomagati. Ne bodite bojazljive pred mojstricami, katere kršijo zakone! Naša strokovna organizacija Zveza združenih delavcev ne trpi, da bi se nadaljevale krivice, ampak zahteva točno izvrševanje zakona. Ali veste, da zakon o minimalnih mezdah predpisuje za šivilje mezdo 2.25 din na uro? Premislite in prišle boste do prepričanja, da se je treba organizirati. Drugič kaj več!

Ljubljana

Tobačni delavci. ZZD je z ozirom na redukcije delavcev v ljubljanski tobačni tovarni na merodajna mesta napravila vlogo z naslednjo utemeljitvijo:

Ljubljanska tobačna tovarna je bila na glasu, da je glede izdelave vseh vrst tobačnih fabrikatov tako v kvalitativnem, kakor v tehničnem pogledu na prvem mestu. Izdelovale so se v ljubljanski tovarni vse vrste cigaret in cigar razen luksuznih, dalje klobase, nosljanec (burmut) in tobačni ekstrakt.

V teku časa so se pa v naši tovarni postopoma odvzele boljše vrste cigaret in rezanega tobaka in to trebinjanec, vardarski tobak in cigarete, neretvanski tobak in cigarete češ, da jih druge tovarne bolje izdelujejo. Proti temu očitku navajamo dejstvo, da je lahko drugim tovarnam, n. pr. v Sarajevu in v Nišu, izdelovanje boljših vrst cigaret, ker jim nadrejena oblast, to je Uprava monopolov, dovoljno dotira z dobrimi surovinami in modernimi stroji, medtem ko ljubljanska tovarna ne dobiva niti odgovarjajočih tobačnih surovin, niti modernih strojev. Tudi mi bi pod enakimi okoliščinami izdelovali vsaj enake, če ne boljših fabrikatov. Ljubljanska tovarna izdeluje sedaj od cigaret samo nekoliko Morava cigaret in nižje tarifirane vrste kakor Zeta, Ibar in Drava in od rezanega tobaka samo nekaj prostega in tobak za pipo, katerega je doslej izdelovala samo ljubljanska tovarna. V novejšem času ga Uprava monopolov namerava dati v predelavo v škodo naše tovarne tudi drugim tovarnam. Sliši se, da namerava Uprava monopolov odvzeti ljubljanski tovarni tudi izdelavo tobačnega ekstrakta, kateri se fabricira v tukajšnji tovarni že od vsega početka in prenesti v Niško tobačno tovarno, v kateri bo dala v te namene montirati nove moderne stroje. Redukcija dela v ljubljanski tovarni gre še naprej. Znano je, da naša tovarna izdeluje najboljše vrste cigar, kar dokazuje dejstvo, da ves trg zahteva ljubljanske cigare. Z julijem t. l. so bile odvzete naši tovarni vse vrste cigar razen brazilk in viržink (viržinij), kar bo gotovo kvarno vplivalo na konzum cigar in kar je dalo povod, da je morala tovarna odpustiti 80 nestalnih, mladih, dobro izvežbanih delavk in to ne samo v škodo imenovanih, ker so ostale brez dela, nego tudi za Upravo monopolov samo, ker ukine priznano dobro in solidno fabrikacijo cigar ljubljanske tovarne.

Po novem pravilniku o plačah monopolskih ustanov je predvideno, da imajo delavke, zaposlene pri sortiranju tobaka za višje tarifirane vrste cigaret plačo II. kategorije. Vse cigarete, ki bi se mogle tarifirati za plačo v II. kat., so nam odvzete in ne pride v naši tovarni po novem gornjem pravilniku nobena delavka sortiranja listov v II. kategorijo.

Po gornjih utemeljitvah si podpisana organizacija dovoljuje prositi, da se prepreči to sistematično zapostavljanje ljubljanske tovarne s strani Uprave monopola. Storjena škoda ljubljanski tovarni naj se popravi s tem, da:

1. pusti izdelovati tudi boljše tarifirane vrste cigaret, med katere naj se šteje tudi Morava cigarete in temu primerno ljubljansko tovarno oskrbi z odgovarjajočimi boljšimi tobačnimi sirovinami in in stroji;

2. izda naj se nalog, da ljubljanska tobačna tovarna izdeluje vse vrste cigar kakor pred ukinitvijo, to je do 1. jul. 1938.

3. da fabrikacija tobačnega ekstrakta ostane v ljubljanski tovarni in, da se ji v to svrho nabavijo novi moderni stroji.

Strok. org. tobačnih del. ZZD.

Mestinje

Po končani stavki smo dali na znanje z našim glasilom vsej javnosti, da je prav zaradi organizacije podjetje prenehalo dajati brezplačna stanovanja in drva, katera smo imeli preje za lastno uporabo. Sevêda mi nismo marali kar enostavno na to pristati brez vseh razlogov in smo se kakor prvič pismeno pritožili na podjetje in dokazali, da je to, ne samo nesocialno, ampak maščevalno naperjeno napram naši organizaciji.

Pred dnevi pa nas je podjetje po centrali obvestilo, da imamo v bodoče drva kakor poprej, za lastno uporabo brezplačno, s čemer se je tudi s tem pripomoglo k mirnejšemu reševanju spornih vprašanj.

Prepričani pa smo, da se bo podjetje ravnalo po navodilih oblasti, katere je dobilo ob času likvidacije stavke. Podjetje pa tudi vidi, da povsod tam, kjer so med podjetjem in delavci prijateljski odnošaji, podjetje priznava Strokovno organizacijo, ker dokler tega ni, so na obeh stranek prizadeti in se pase stalna mržnja, katera ni zdrava in ne bo rodila nikoli dobrega sadu.

Bohinjska Srednja vas

»Počasi pa prav,« tako pravi slovenski pregovor. Tako smo delali tudi mi, ko smo se zavzeli za ustanovitev podružnice ZZD.

V prvi vrsti smo iskali v organizaciji zavednosti, ker le tako moremo delati, za kar smo se prav za prav zavzeli.

Iz nam priljubljenega časopisa »Slovenskega delavca« smo čitali neštetokrat dobrine delavstva, ki jih je priborila prav ta organizacija. Prav zato smo se tudi odločili, da bomo postali vsi člani organizacije, katera stoji na temelju resnice in pravice in isto ne more streti moč časa.

V nedeljo, dne 10. t. m. smo imeli ustanovni občni zbor in smo na istem izvolili odbor podružnice. Prepričani smo, da bomo s pomočjo organizacije prišli do svojega cilja in bomo tako mogli izkoristiti dobrine zakona.

Zato pa nova podružnica kliče vsem tovarišem: Bog vas živi!

Mirna peč

To je pa že odveč! Pri zadnjem izplačilu je manjkalo enemu izmed nas delavcev 24 ur. Naslednjega dne je ta za to interveniral in dokazal s kontrolno legitimacijo, v katero zapisuje delovodja vsak dan opravljene ure. Čim je hotel, oziroma zahteval delavec, da se mu izplača še neplačanih 24 ur, mu je delovodja odvzel izplačilni listek z izjavo, da bo ugotovil, če mu res manjka, vrnjenega pa bo dobil pri prvem izplačilu. Še isti dan opoldne pa ga je nahrulil z izrazi, katere ne moremo tu priobčiti in je na koncu še dostavil: »Ako se ne pobereš, te bom vrgel v »Temenco« (reka, ki teče mimo); samo še 14 dni si lahko, nato pa se te bom iznebil!« Izplačilnega listka mu seveda ni vrnil. Za njegove naravnost svinjske izraze, ki jih mi Dolenjci nismo navajeni, ga bomo ovadili Okrajnemu načelstvu in mu bo to dopovedalo, da je sedaj delovodja in nadzornik delavcev, ne pa sužnjev ali psov, kakor si jih on s svojimi ostudnimi izrazi predstavlja.

V ponedeljek, dne 18. t. m. nas je iznenadil ob končanem delu predsednik centrale, kateri dolgo ni hotel verjeti, kar smo dajali na znanje vsej javnosti in se je prepričal o vseh naših težkočah.

Čeprav smo podjetje naknadno in resno opomnili zaradi pribitka za nadure, se izjavlja: Za nadurno delo se šteje samo kolikor se dela nad 60 ur na teden. Mi pa trdimo, da se šteje za nadure vse, kar se dela nad 10 ur na dan. Ker se podjetje tudi drugemu opominu ni odzvalo, smo primorani potrkati na sodnijska vrata. Danes šele vemo, kakšne koristi imamo od naše Strokovne organizacije, katere člani smo prav vsi.

Podturn

Dolgo smo mislili, da je naš delovodja s svojim teroričnim nastopom res vsega mogočen. Pred kratkim je izkazal vse svoje sposobnosti, ko nam je kratko malo nudil akordno delo in, če tega ne sprejmemo, smo pa kar lahko doma. Mi dobro vemo, ako bi sprejeli ponujeno akordno delo, ne bi pri tem zaslužili, kolikor zahtevajo minimalne mezde. Ker pa nismo pripravljeni stalno stati v borbi za zaščito svojih pravic, smo kratko malo akordno delo odklonili in zahtevali, da se nam izplača 14 dnevna mezda, ker nam ni novega akordnega dela mogočni gospod Okračil nudil 14 dni prej, kakor to zahteva zakon.

Čakali smo 5 dni, pa nas je zopet poklical nazaj v delo in seveda ne na akord, čeprav je prej odločno zatrjeval, da se na šiht (na uro) ne bo več delalo.

Ker nas je mogočni delovodja hotel tako izigrati, zahtevamo in smo prepričani, da bomo to tudi dosegli, da nas plača vseh 5 dni, ko smo bili, ne po lastni krivdi, doma.

Poleg tega smo dali na znanje »Začasni šumski upravi«, kot posestnici ceste oziroma gozdov, še druge grehe našega poslovodje, ki jih ima na vesti in kateri so nam prav dobro znani. Prepričani smo, da ne bo trpela »Začasna šumska uprava« takega svojega zastopnika, in če mu bo prav izprašala vest, bo vsekakor za tega veljaka zmanjkalo slovenskih tal. Še za časa bivšega lastnika g. Ausperga, katerega uradnik je bil, smo težko prenašali izzivanje, danes pa, ko ni več lastnik tega našega dela tujec, smo do naših energičnih ukrepov še bolj upravičeni.

Soteska

Že dalj časa se nismo oglasili v našem glasilu »Slov. delavcu«. Beremo ga radi, zelo nam je všeč zato, ker je izvrstno urejevan. Priporočamo ga vsem, ki imajo dobro voljo in ki jim je všeč naš pokret, da si ga naroče. V 26. štev. »Slovenskega delavca« čitamo, kako je ugotavljal neki »napredni« gospod, da tisti, ki so prišli na mladinski tabor, nimajo poštenih obrazov, ali bolj po »domače« povedano: pauerskih frisov. Obiskovalci Ljubljane pa ugotavljamo in premišljujemo, kje se je vse to iznašlo, ali teh res ni rodila prava slovenska mati?

Kakor vidimo, je povsod nekaj ljulike in snetljavosti, in tudi vemo, kdo vso to bolezen povzroča. Nekaj je seveda tudi malodušnežev, ki pravijo: »Saj ne bomo nič dosegli.« Prijatelji, saj tako res ni mogoče nič doseči. Ob besedi s strani podjetja ga postane strah in vrže enostavno puško v koruzo, namesto, da bi se še bolj oklenil svoje stanovske organizacije. Mi vam povemo za danes samo to, da se bo to v bližnji bodočnosti maščevalo. — **Bog živi!**

DROBNE DOMAČE

Napad. Blizu Ptuja so neznani fantje napadli 18 letnega I. Vrabla in ga težko poškodovali. Ljudje so ga našli šele naslednji dan. Prepeljan je bil takoj v bolnišnico, kjer so ugotovili, da so poškodbe resne. Napadalce išče orožništvo.

Požar je izbruhnil v poslopju posestnika J. Vidoviča iz Tržca pri Sv. Vidu. Dočim se je družina še pravočasno rešila, so pozabili, da spi v kamri ohromela sestra posestnice. Ta je v poslednjem hipu skočila v plamene in tako rešila svojo sestro gotove smrti. Pri reševanju je dobila težke opekline na rokah. Poslopje je pogorelo do tal in znaša škoda okoli 40.000 din.

Posojilo dva milijona din bo najela mariborska mestna občina pri Mestni hranilnici v Mariboru, da bo s to vsoto modernizirala mestno plinarno.

Divji lovci so se pojavili v dravograjski okolici. Orožniki v Trbenjah so zalotili dva divja lovca, ko sta nameravala ustreljenega srnjaka spraviti k nekemu trgovcu in ju aretirali.

Napad. Z lesenim drogom so napadli neznani moški rudarja A. Čonča iz Brodnic pri Laškem in ga močno poškodovali.

Tihotapce s saharinom so odkrili v Mariboru. Orožniki so zvedeli, da se bavi s tihotapstvom saharina bivši urednik ljudskofrontaškega lista »Neodvisnost« 37letni Stanko H., ki si je nabavil avto in se vozil iz Maribora v Gradec in nazaj. Zaradi tega so orožniki izvršili hišno preiskavo pri F. Glazerju in tam zalotili železničarja F. Knehtla z nahrbtnikom, v katerem je bilo 48 paketov saharina. Naključje je naneslo, da so zajeli tam tudi znanega tihotapca I. Župeka in K. Zorčiča, ki je prišel h Glazerju po saharin z motociklom. Orožniki so vse skupaj aretirali.

Nesreča na cesti. 21 letni pekovski pomočnik Franc Koderič se je odpeljal s svojim motorjem proti Mojstrani. Na povratku proti Jesenicam se je na cestnem klancu, na zloglasnem Kopavniku s tako silo zaletel v obcestno ograjo, da jo je izruval iz zemlje, sam pa kakih 15 metrov odletel pod cesto, kjer je obležal nezavesten. Nekaj minut kasneje ga je opazil neki šofer, ki je odhitel po zdravnika; ta je ugotovil, da ima Koderič zlomljeno nogo in hude poškodbe po telesu ter odredil njegov prevoz v ljubljansko bolnišnico.

Med Združeno opozicijo in Kmetsko demokratsko koalicijo se še vedno vodijo pogajanja o potovanju dr. Mačka v Beograd, kjer naj bi ta ostal tri dni.

Naše zaloge sladkorja znašajo še 1828 vagonov in so torej neosnovane vesti, kakor da bi v Jugoslaviji zmanjkalo sladkorja.

Smrtna nesreča. Na Marijinem trgu v Ljubljani je podrl tramvaj 55 letnega trgovskega zastopnika M. Kuglerja, ki je vozil s kolesom čez tračnice, tako da je ponesrečenec obležal nezavesten in že pri prevozu v bolnišnico umrl. Voznika tramvaja ne zadene nobena krivda, temveč se je nesreča zgodila radi tega, ker je bil ponesrečni Kugler nekoliko zamišljen in ni opazil tramvaja.

Zverinski umor. K posestniku Francu Zajcu iz Marije Širije pri Zidanem mostu je prišel neki neznanec in se ponudil za delo pri spravljanju sena. Zvečer je pripovedoval, da zna delati denar in Zajcu izvabil 500 din. Ker se je Zajc bal za denar, je hodil neznanca ponoči opazovat na njegovo ležišče. Ko jo je ta odkuril, ga je Zajc pričel zasledovati. Neznanec ga je napadel in mu zadal štiri smrtne sunke z nožem. Zajec je bil šele 34 let star, zapušča ženo in štiri otroke.

3000 din nagrade dobi izplačane vsak, kdor pripomore, da bo izsleden zloglasni razbojnik Jožef Koder, ki se predstavlja kot Mihael Hojnik iz Vrhol pri Konjicah ter se legitimira z vojaško legitimacijo, ki jo je Hojniku ukradel razbojnik Pintarič, ki je že zaprt. Jožef Koder je 29 let star, 174 cm visok, vitkega stasa, kostanjevih, nazaj počesanih las, obrvi in oči temno-kostanjeve barve, spredaj redkih zob, visokega čela, zagorele temne polti, energičnega in inteligentnega nastopa. Rojen je v Hinjah pri Žužemberku, pristojen pa v Maribor.

Sestanki in zborovanja ZZD

V NEDELJO, DNE 24. JULIJA 1938:

NOVO MESTO: sestanek članstva ob 10 dopoldne v Rokodelskem domu.

VIDEM - KRŠKO: sestanek delavstva ob 7 zjutraj.

GRAČNICA: sestanek članstva ob 10 dopoldne v običajnih prostorih.

MESTINJE: članski sestanek ob ½5 popoldne v običajnih prostorih.

Zapisana pravica

POSLOVNI REDI MORAJO VSEBOVATI MEZDNE POGOJE

(Važna odločba kr. banske uprave z dne 21. II. 1938, VI. št. 16524-5, D. Z. 1530-37)

Tvrdka B. B.,Lendava je izdala poslovni red. Delavska zbornica je dobila od sreskega načelstva poslovni red v izjavo. Ker poslovni red ni vseboval določil glede obračuna in izplačevanja mezd, je Delavska zbornica predlagala sreskemu načelstvu, da zahteva od tvrdke, da to popravi.

Delavska zbornica je utemeljila svojo zahtevo tako-le:

Poslovni red mora glede obračuna in izplačevanja delavcev označiti plačilni sistem, ki je v veljavi v obratu. Za vsako kategorijo delavstva je navesti pri časovni mezdi zaslužek za uro, dan, teden ali mesec, pri akordni mezdi pa zaslužek, ki odpade na posamezne izdelke ali storitve, ki so osnova za zaračunavanje akorda.

Če je v obratu v veljavi mešan plačilni sistem (časovna in akordna mezda), potem je seveda tudi ta način izplačevanja točno navesti.

Za slučaj, da je v obratu v veljavi kolektivna pogodba, ki obravnava mezdne sisteme in višino zaslužka, potem se poslovni red sklicuje lahko samo na kolektivno pogodbo, ne da bi podrobno navajal mezdne sisteme in zaslužke.

Spremenljive akordne postavke ali premije se pa od časa do časa razglašajo poleg delovnega reda na vidnem in pristopnem kraju vedno 14 dni preje, preden stopijo v veljavo, da je varovan zakoniti odpovedni rok.

Plača, odmerjena na uro, po kosu ali po poedinih storitvah, se v smislu § 212 o. z. da za že izvršene storitve ob koncu vsakega koledarskega tedna. V vsakem primeru dospe že zaslužena plača, ko prestane službeno razmerje.

Sresko načelstvo je predlog Delavske zbornice zavrnilo. Nato se je zbornica pritožila na kraljevsko bansko upravo, ki je pritožbi ugodila in naročila sreskemu načelstvu, da izda novo odločbo. Sresko načelstvo je izdalo nato odločbo, ki se glasi:

»Temeljem § 342. zakona o obrtih je tvrdka B. B. v Lendavi dolžna v predloženem poslovnem redu svojega industrijskega podjetja v členu 11 točno označiti plačilni sistem v obratu. Ako je uveden časovni mezdni sistem, je navesti za vsako kategorijo delavcev plačo za posamezno časovno edinico n. pr.na uro, dan, teden, mesec, ako je uveden akordni sistem, je pa navesti poedine cene za vsaki izdelek. V primeru, da je že uveden kombinirani sistem, ga je točno označiti.«

Opozarjamo obratne zaupnike na to odločbo posebno v onih podjetjih, kjer ni kolektivnih pogodb.

Velenje

Rudarji iz Velenja prosimo uredništvo, da informira javnost o zelo žalostni vlogi, katero hoče odigrati mlad gospodič, ki si prizadeva, da bi rudarji molčali za svoje pravice. Ta gospod ni nikoli sit človeškega truda, ob vsaki priliki bi rad s svojim izzivanjem pospešil hitrost dela. Gospodič se je ravno sedaj razgnal s tako demonsko silo in urnostjo in bi rad prekosil svoje sodelavce. Razumljivo je, da ima ta gospodič, ki si predstavlja delavca za jamsko zverino, ob strani zaslombo. Pogled na izčrpanega rudarja ga menda veseli, kajti povrhu ga obsuje še s psovkami, zakar še zaenkrat molčimo.

Rudarji smo mirno požirali izzivajoče besede tega gospoda, izjavljamo pa, da je skrinja polna, pokrivalo te skrinje je odprto in padlo je že dvoje zrn, druga bodo sledila. Pripominjamo, da je že marsikatero garjevo ščene odcepetalo iz Velenja in ni bilo zadnje. **Rudarji.**

Jarše

Mi delamo v tovarni »Induplati« v Jaršah. Precej nas je članov ZZD. Začetek je šele, pa dobro napredujemo. V tovarni imamo tudi JSZ. Pa se nam zdi, da se poteguje samo za svojo čast. Predobro poznamo JSZ, da bi mogli verjeti, da se ta vleče za delavce, ne da bi se pri tem ustila in šopirila.

Poravnalno postopanje je zahtevala JSZ. Vedno po sodelovanju vpije, demokracije zahteva, pa niso ne ZZD pozvali na sodelovanje, ampak nad delavci, ki so k pameti prišli in se v ZZD organizirali, teror zganja in jim svobode prepričanja ne pusti.

Ne briga nas, kaj dela JSZ. Mi smo samostojni. Vsiljevali se JSZ ne bomo. Sami bomo zaščitili svoje člane, JSZ pa naj molči o »sodelovanju in demokraciji«!

PO SVETU

Letalski izum. V Braziliji je neki Bargman zgradil letalo, ki se lahko dviga in spušča naravnost in lahko tudi v zraku ostane na enem mestu. Letalo je zgrajeno iz aluminija in ima 6 motorjev, ki uporabljajo negorljivo olje.

Oboroževanje na morju. Na Angleškem grade pet bojnih ladij po 35.000 ton, pet velikih matičnih ladij za letala po 23.000 ton, izmed katerih more vsaka sprejeti na krov po 70 letal. Nadalje grade 21 malih križark, 9 vodilnih rušilcev, 24 velikih rušilcev, 12 velikih in 6 malih podmornic. Brodovje, ki ga sedaj gradé, ima polovico tonaže, kakor ga je imelo vse angleško vojno brodovje l. 1930. More se računati, da bodo do konca l. 1941. oddane v službo že vse te nove ladje. V tem času bo štelo angleško vojno brodovje 22 bojnih ladij, 15 težkih in 65 malih križark, 11 matičnih ladij za letala, 90 rušilcev in 86 podmornic, skupaj 389 enot.

Letalska nesreča. Zaradi poškodbe na motorju je letalo »Palmara«, ki je letelo proti Braziliji, padlo na umobolnico pri Buenos Airesu. Izpod razvalin so potegnili eno truplo in 12 ranjencev. Trije člani posadke in osem potnikov je ostalo nepoškodovanih.

Lokomotiva brzovlaka je nedaleč od Sosnovic na Poljskem zavozila v sanitetni avto, ki ni mogel dovolj hitro prepeljati na drugo stran, in ga vlekla 300 metrov daleč s seboj. Šofer in štirje potniki so bili takoj mrtvi.

120.000 Židov se naj bi izselilo v enem letu iz Avstrije. Gauleiter Bürkel je v ta namen poslal predsednika dunajske izraelske občine v Evian, da bi na tamkajšnji konferenci dosegel sporazum glede sprejema teh 120.000 Židov v drugih državah.

V Carigradu so se uspešno končala pogajanja glede izselitve Turkov iz Jugoslavije v Turčijo. Sedaj je začela turška vlada pogajanja z romunsko vlado zaradi naselitve 12.000 Turkov iz Dobrudže v Turčiji.

Sovjetski veleposlanik Majski se bo vrnil v kratkem v London. Ponudil bo baje Angliji sklenitev pogodbe o medsebojni pomoči. Sovjeti bi v tem primeru opustili vsako propagando proti Angliji.

Letalska nesreča. Veliko italijansko potniško letalo je strmoglavilo v Tirensko morje. Letalo je odletelo iz Cagliaria in ker ni prispelo v Rim, so pričeli za njim poizvedovati. Na širokem morju so našli dele letala, ki so plavali na vodi, poleg njih pa je bilo šest trupel. Smrt je našla vsa posadka, sestoječa iz štirih članov in 16 potnikov. Med potniki je bila tudi nečakinja državnega podtajnika v letalskem ministrstvu generala Vallea.

Katoliški škofje iz Avstrije so bili pozvani na konferenco v Fuldi v Nemčiji.

Kmetijska razstava Male antante bo v začetku septembra v Bukarešti. Slovesnosti otvoritve se bosta udeležila češkoslovaški in jugoslovanski kmetijski minister. Razpravljali bodo ob tej priliki o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo vseh treh držav Male antante, v prvi vrsti o harmonični agrarni politiki teh treh držav.

Politične begunce bodo spravili v angleško Afriko. Tako se je izjavil angleški zastopnik na konferenci v Eviansu. V Kenyi bo lahko našlo dom takoj več tisoč beguncev.

Velika vseislamska konferenca se sestane v kratkem v Kairu ter bodo razpravljali o pomoči, ki bi se mogla nuditi Arabcem v Palestini.

Sovjetski poslanik v Nemčiji Menekalov je izročil državnemu kanclerju Hitlerju svoja pooblastilna pisma. V svojem nagovoru je sovjetski poslanik dejal, da se bo osebno trudil, da ustvari normalne razmere med Nemčijo in sovjetsko Rusijo. Hitler je v svojem odgovoru te besede skoraj dobesedno ponovil.

Vodja ameriških Slovakov dr. Hledko je odpotoval v Rim, kjer bo ostal dva tedna. Dr. Hledka bo sprejel papež Pij XI. v avdienco.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Prizad je izdal objavo, s katero sporoča, da je od 13. t. m. pričel kupovati pšenico letošnje žetve. Po tej objavi je vzeta kot baza cene pšenice Tisa L., za katero znaša cena 160 din za 100 kg.

Letošnja cena je nižja od lanske cene, po kateri je Prizad začel kupovati žito lanske letine. Lansko leto je v začetku Prizad plačeval pšenico na podlagi cene 180 din za 100 kg, a jo je že takoj prve dni zvišal na 190 din.

Splošni pogoji za odkup pšenice ostanejo v glavnem nespremenjeni, kakor so bili prejšnja leta.

Gradbeno ministrstvo je odprlo kredite za graditev novih cest v skupnem znesku 125 milijonov dinarjev. Od tega kredita je določenih 40 milijonov za graditev cest v Sloveniji. Gradbeno ministrstvo bo razpisalo licitacijo za graditev cest v Sloveniji takoj, kakor hitro bo banska uprava dovršila načrte za te ceste.

V južni Kaliforniji so nastali krvavi izgredi med komunisti in socialnimi demokrati, ki so se razvili v mestu Westwoodu v prave poulične bitke. Obe stranki, kakih 3000 ljudi, sta zgradili na ulicah barikade ter se napadli s tolkači, drogovi in noži. Razen tega so streljali z revolverji in strojnimi pištolami. V spopadih je bilo pet ljudi ubitih, črez sto pa ranjenih. Vzrok za te krvave dogodke je bil poizkus socialistov, da bi odstranili komunistične stražnike od skladišča lesa, kjer je delavstvo pričelo stavkati. Na obvestilo pobeglih stražnikov je prihitelo na stotine delavcev v mesto, kjer se je razvila bitka. Tudi policija ni mogla vpostaviti reda, nakar so moški prebivalci mesta skupno s socialisti pregnali komuniste iz mesta.

Rekordni polet okoli sveta. Filmski magnat, ameriški milijonar, letalec Howard Hughes je odletel s svojim letalom in 4 spremljevalci 11. t. m. ob 0.20 uri z letališča pri New-Yorku ter je na letališču Le Bourget pri Parizu pristal še istega dne ob 17. uri. Že na tej progi je dosegel nov svetovni rekord v poletu preko Atlantika, ker je za isto progo rabil svojčas polkovnik Lindberg 33 ur. V Moskvo je prispel Highes 12. t. m. ob 9. uri. Za pot iz Pariza v Moskvo, dolgo 2.700 km, je potreboval 8 ur. Še 12. t. m. je priletel ob 20. uri iz Moskve v Omsk ter je za to 2.260 km dolgo pot rabil 8 in pol ur. Iz Omska je nadaljeval polet v Jakutsk, kamor je prispel 13. t. m. ob 11. uri. Za teh 3.500 km je potreboval 12 in pol ur. Dne 14. t. m. je prispel preko Beringovega preliva na Aljasko v 12 urah s povprečno hitrostjo 320 km na uro. V Mineapolis je prispel ob 14. uri in v New-York, kjer je odletel 11. t. m. ob 0.20 uri po polnoči, se je vrnil 14. t. m. ob 7. uri zvečer. Vso pot okoli sveta je torej preletel v 91 urah. Povprečno je letel po 320 km na uro in s tem potolkel rekord W. Posta, ki je potreboval za polet okoli sveta 7 dni in 19 ur. Hughesu so priredili v New-Yorku ogromne manifestacije, na katerih je sodelovalo 2 milijona ljudi.

V sovjetski Rusiji pomenijo zadnji procesi odločno zmago nove državne tajne policije, ki nosi uradni naslov »Glavna direkcija za državno varnost« (GUGOBEZ). Ta je stopila na mesto prejšnje GPU in še starejše ČEKE. GUGOBEZ vodi Ježov, ki je danes najmogočnejši mož Sovjetske Unije za Stalinom. GUGOBEZ šteje sedaj 100.000 mož, ki so posebno zanesljivi in odlično izurjeni. Samo s pomočjo te organizacije se je posrečilo Stalinu, da je neovirano mogel izvesti svoje veliko »čiščenje«. Te zanesljive čete so izvršile v devetih mesecih 6238 smrtnih obsodb. Od obsojencev je bilo tri četrtine članov komunistične stranke. Nobenega dvoma ni, da obtoženci očitanih zločinov, vohunjenja, sabotaže, zvez z inozemstvom niso izvršili. Ali ni naravnost nepojmljivo, da je edini Stalin sam še pravoveren, medtem ko so vsi njegovi sodelavci, tudi starejši Leninovi prijatelji, svojo stvar izdali. Kar zadeva špijonažo in zveze z inozemstvom, je naravnost smešno trditi, da bi se moža, kot sta bila Rykov in Buharinov, dala podkupiti s smešno vsoto 30.000 rubljev.

Ta dva sta bila najbogatejša moža Sovjetske Unije, od katerih je vsak imel po deset avtomobilov in po več letoviških vil. Očitek, da sta nalagala denar v inozemstvo, da bi se ga poslužila po svojem begu, tudi ne drži, ker niso mogli navesti z imenom niti ene banke, ki bi bila ta denar prevzela.

Zakaj je potem dal Stalin to Leninovo gardo spraviti s poti? Zato, ker ne trpi poleg sebe nobenega tekmeca. Stalin je ostuden tiran. Vsa človeška zgodovina ne pozna pošasti, ki bi mu bila v grozovitosti enaka. Mogoče je s svojim dejanjem rešil svoje osebno stališče, a komunistično stranko je s tem umoril, ker je uničil tiste, ki bi mogli zagotoviti njeno bodočnost.

Med sovjetsko Rusijo in Japonsko je prišlo do ostrega spora. Nedavno je zasedel manjši oddelek rdeče armade mestece Hajfeng v Mandžuriji blizu Vladivostoka v mejnem trikotu med Japonsko Koreo, Mandžurijo in sovjetsko Rusijo in pregnal po kratkem boju mandžurske čete. Kraj je za Rusijo velikega vojaškega pomena, ker obvlada hribovje okoli Hajfenga dolino, skozi katero gre pomembna prometna žila iz Koreje v Mandžurijo. Japonska je zaradi kršitve meje vložila pri sovjetski vladi oster protest, vendar se zadeva zaenkrat še ni mogla razčistiti, ker boljševiki trdijo, da meja sploh še ni bila točno določena in ozemlje, ki so ga zasedli, pripada pravzaprav njim. Zaradi te izjave se je napetost še bolj povečala in svet s pozornostjo zasleduje razvoj dogodkov.

Diplomatska borba med skupino Anglija - Francija in skupino Italija - Nemčija traja dalje in se prikazuje na različnih frontah. Enkrat stopa v ospredje fronta v **Španiji,** zatem zopet **češkoslovaško-nemško bojišče,** drugič služi za pozornico boja **Palestina,** ali pa celo **Daljni vzhod.** Anglija in Italija bi očividno le radi vrgli mostove čez prepad, ki loči obe skupini, in sta v ta namen tudi sklenili prijateljsko pogodbo, a jo je Anglija napravila odvisno od sporazuma glede Španije. A prav v Španiji je sporazum skoraj nemogoč, ker se vedno in vedno pojavljajo nove intrige proti njemu, tako da se izvedba italijansko-angleške prijateljske pogodbe zavlačuje v daljavo in celo grozi nevarnost, da nikoli ne bo stopilo v življenje. Na eni strani Nemčiji ni všeč, da bi se Italija oddaljila in se vezala na Anglijo, na drugi strani pa upravičeno pritiska Francija, da naj ne pride do angleško-italijanskega sodelovanja, preden tudi Francija z Italijo ni razčistila vseh računov. Od tod težave. Nemčija poskuša špansko stvar zavlačevati in ji v ta namen pride prav napetost na češkoslovaški meji, da opozori velesile nase ter potisne med Anglijo in Italijo spor okrog Češkoslovaške. Italija pritiska od svoje strani na Anglijo, da bi se hitreje odločila glede Španije in je nemara le v zvezi z nemiri, ki povzročajo Angliji glavobole v Sveti deželi. Sovjetska Rusija pa dreza v levičarsko usmerjeno javno mnenje v Franciji, naj ne dovoli, da bi se francoska vlada ločila od rdeče Španije in se spustila v pogajanja s fašistično Španijo. Anglija zopet pridno deluje na evropskem vzhodu, kjer zbira pod svojim okriljem države, ki so v nevarnosti, da ne bi podlegle gospodarskemu vplivu Nemčije. Celo na Daljni vzhod sega ta hudi diplomatski dvoboj, kajti skupina Italija-Nemčija podpira Japonsko, skupina Francija-Anglija pa Kitajsko in je tudi tamkaj med obema mnogo drezanja, ki ima samo ta namen, da bi vplivalo na odločitev v Evropi.

V ta veliki splošno evropski ali celo svetovni politični okvir je treba postaviti vse zunanjepolitične dogodke, ki navidezno ločeno stopajo pred naše oči. **Češkoslovaško** vprašanje, ki sedaj zopet poziva k pozornosti, je potemtakem le del tega splošnega trenja in le sredstvo, ki se ga gotove velesile poslužujejo, da na nasprotnike pritiskajo. Tudi **potovanje poljskega zunanjega ministra na Baltik,** potovanje, ki jasno govori o tem, da Poljska zbira okrog sebe skupino nevtralnih držav, ki ležijo vse med Rusijo in Nemčijo, dejansko ne bo kaj drugega kakor del te velike politike, in v tem primeru služi angleškim političnim ciljem na vzhodu, kjer Anglija želi zgraditi neprestopen obrambni zid proti razširjenju nemškega vpliva. **Potovanje madžarskih državnikov v Italijo** je življenjsko povezano z označenim okvirom velikega dvoboja med velesilami, kajti Madžarska se bo morala odločiti, če bo ostala nevtralna in nepristranska sredi tega trenja, če bo torej delila tvorno mirovno politiko drugih podonavskih držav, ali če se bo končnoveljavno dala priključiti k eni ali k drugi skupini velesil.

PET LET GRADIJO ENO HIŠO . . .

Leningradska pravda poroča:

»Na leonojskem prospektu zidajo petnadstropno hišo s 50 stanovanji za tehnične delavce »Drvodmosta«. Proslaviti bi se moglo petletnico, odkar so začeli z delom, a stavba še vseeno ni gotova. Stavba je do 93% dogotovljena, potrebna so samo še zaključna dela, toda delo je bilo ustavljeno radi nerednega financiranja s strani: »Drvodmosta.«

OUZD poroča

Povprečno število zavarovanih delavcev v maju 1938 je znašalo 100.416 oseb. Letni prirast je znašal + 4.908 delavcev ali + 5.14%. Večje letne priraste beležijo predvsem: gozdno-žagarska industrija + 1137 del., tekstilna industrija + 601 del., industrija za predelovanje lesa +499 del., industrija kamenja in zemlje + 345 del., usnjarska industrija + 311 del. itd. Pomembnejšega letnega nazadovanja ne izkazuje v tem mesecu nobena industrija.

Sezijski prirast zavarovancev znaša + 4.269 oseb ali + 4.44%. Tu je predvsem napredovala gradbena industrija, in sicer gradnje nad zemljo + 1445 del., industrija kamenja in zemlje + 1121 del. Gozdno-žagarska industrija je napredovala za + 651 del., gradnje železnic, cest in vodnih zgradb za + 250 del. itd. Tudi v sezijskem pogledu ni pri nobeni industriji opaziti vidnejšega in pomembnejšega nazadovanja.

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.